

1

Stefan de Graaf kwam juist op tijd om de hoek van het parkeerterrein achter de Nico de Witt-supermarkt gerend om te zien hoe Katharina werd overreden door een antiek draaiorgel. Even leek het een optische illusie, want in plaats van dat de vrouw achterover op straat werd geworpen, loste ze op in krullend houtsnijwerk, gevederde engelenvleugels en chroomkleurige orgelpijpen. Het was Martijn Winkel die het orgel aan de koppelingsas achteruitduwde en op aanwijzing van Loes Krijgsman tot stilstand bracht. Hoewel er niet eens een bons had geklonken toen Katharina werd geraakt en er geen druppel bloed vloeiende, kwamen er overal vandaan mensen toegesnel met de urgentie die dorpelingen nu eenmaal tentoonspreiden bij een ongeluk. En toch liet niemand zijn of haar bigshopper vallen om te hulp te schieten... want als de Bekenaren iets hoger in het vaandel hadden staan dan urgentie, was het wel een afwachtende houding.

‘Niet te dichtbij,’ riep Martijn met uitgestoken hand tegen een klein meisje dat weifelend naderbij was gekomen, niet gelokt door het bizarre ongeluk, maar door de pracht van het gevaarte. Op hetzelfde moment begreep Stefan dat het helemaal geen ongeluk was. In de schaduw onder het draaiorgel zag hij twee smoezelige voeten en de bemodderde zoom van Katharina’s jurk uitsteken. Hij glimlachte meewarig: dus toch een illusie. Twee tellen later schalde de *Radetzky* mars luidkeels over het parkeerterrein.

Hij hield zijn pas in, moe maar uiterst voldaan, bijna aan het eind van zijn grote ronde: vierentwintig kilometer door de Ooijpolder, via Duitsland naar Millingen en terug over de dijk. Het gaf hem een goed gevoel, en niet alleen omdat hardlopen de ideale manier was om de spanningen van een lange dag met colleges op het Radboud uit zijn lijf te krijgen. Vooral de heerlijke buiten-Beekse nazomerbries die door zijn longen wervelde en de geur van zijn zweet naar noordelijker streken voerde, bracht hem in een opperbeste stemming. Het was iets mentaals natuurlijk, want met de lucht in Beek was niets mis... niets wat met experimenten kon worden geduid, althans.

De visboer was door de muziek uit zijn kraam gelokt en keek met de andere toeschouwers achterdochtig naar het draaiorgel. Stefan liep eromheen terwijl hij met zijn arm het voorhoofd droog streek. Toen hij zag dat de fraai gelakte zijwand werd gevormd door een openstaande klapdeur, onderdrukte hij zijn glimlach niet langer. Het orgel was vanbinnen tot de wielas compleet hol. Katharina stond roerloos in het donker, tot Loes de deur sloot en haar aan het zicht onttrok. Nu was het orgel weer een orgel. En spelen, dat deed het.

‘Zo,’ zei hij, nog uithijgend en met zijn handen hoog in de zij, ‘heeft de AIVD de kas weer gespekt?’

Martijn kwam op hem toegelopen en grijsde. ‘Dat dacht je. Weet je wel hoe duur die krenge zijn? En geloof me, die knakkers hebben de geldkraan zo goed als dicht staan.’ Hij knikte naar het draaiorgel. ‘Dit is puur schijn. Goed hè? Het is gewoon een oude aanhangwagen.’

Stefan was onder de indruk. Nu hij beter keek viel het inderdaad op dat de façade slechts een samenraapsel was van oubollige porseleinen beeldjes en slordig opgeplakte tierelantijnen – en nog slecht geschilderd ook. De orgelpijpen waren niet eens van chroom, maar van goudgelakte pvc-buis. Zelfs de *Radetzky* klonk vlak, als een illusie, zonder het sfeervolle zuchten van de ventielen of het klappen van het orgelboek zoals je zou verwachten bij een instrument van weleer.

Martijn las zijn gedachten en zei: ‘Een iPod en een flinke speaker. Als je de verkeerde playlist aanzet, komt er heavy metal uit.’

‘Dat klinkt als een idee van Grim,’ lachte Stefan.

‘Uhuh.’

‘Ik dacht dat het hele idee was om de aandacht juist van haar af te leiden, in plaats van op haar te vestigen?’

Martijn haalde zijn schouders op. ‘Je kent de stijl van de meester.’

‘Het is voor openbare gelegenheden,’ legde Loes uit. ‘Voor op de braderie, of tijdens het festival als er veel mensen van buiten zijn.’

‘Nou, succes,’ grijsde Stefan, terwijl hij aanstalten maakte om weer verder te gaan. ‘Het ziet ernaar uit dat jullie geld kunnen gaan inzamelen.’

Hij liep de laatste anderhalve kilometer naar huis rustig uit en zodra hij buiten gehoorsafstand was, dacht hij al niet meer aan de

vrouw die in het donker stond, de vrouw in de buik van het draaiorgel, hoewel de *Radetzky* door zijn hoofd bleef spelen in het ritme van zijn passen.

Na het douchen kwam hij beneden en trof Jolanda aan de eettafel. Ze klapte haar laptop dicht en met het subtiële lachje om haar lippen waar hij drieëntwintig jaar geleden verliefd op was geworden en dat ze, ondanks de toenemende rimpels en de wallen onder haar ogen (veertigpluszakjes, noemde ze die) waarschijnlijk tot haar dood zou behouden, zei ze: ‘Zo. Mijn minnaars hebben genoeg aandacht gehad. Nu is mijn man aan de beurt.’

Stefan glimlachte. ‘Hoe heet hij ook alweer? Rafael, toch?’

‘Ja. En Roger. Met Novak heb ik het uitgemaakt.’ Ze stond op en liet haar handen om zijn middel glijden. ‘Hoe was het?’

‘Uitputtend. Vijf uur achter elkaar college, met twintig minuten pauze. Ik ga Jacques vragen om het rooster om te gooien, of een accu met elektroplugs achter de kathedraal te plaatsen.’

‘Wat ben je toch zielig,’ zei ze en ze kustte hem op zijn mond. ‘Ik moet je er wel even op wijzen dat we bezoek hebben, zielige uitsloever.’

Stefan week van haar terug en trok een wenkbrauw op.

‘Oma,’ zei ze.

‘Oma?’

Terwijl ze hem weer tegen zich aan drukte, draaiden ze rond en ze knikte over haar schouder. Stefan volgde haar blik door de openstaande puideuren naar de zitkamer. In de hoek tussen de bank en de haard vlak naast de spelende stereo-installatie – Jolanda noemde het altijd haar verdomhoekje, omdat ze nooit wist wat ze er wilde neerzetten – stond ze inderdaad: een kleine, gedrongen vrouw, broodmager en roerloos. Ze zag eruit als iets wat niet paste in het heldergele namiddaglicht: donker, vuil, iets van de nacht. Jolanda had een oude vaatdoek over haar hoofd gehangen zodat je haar gezicht niet kon zien.

‘Oma,’ zei Stefan peinzend. Hij begon te lachen, hij kon het niet helpen: met die vaatdoek bood ze een onbeholpen, bespottelijke aanblik.

Jolanda kreeg een kleur. ‘Je weet dat ik er kriegelig van word als je ze zo aankijkt. Ik weet wel dat ze blind is, maar soms heb ik

het gevoel dat het geen verschil maakt.’

‘Maar hoe lang staat ze er dan al? Want ik zag haar net nog in het dorp.’

‘Nog geen twintig minuten, ze verscheen vlak voordat jij thuiskwam.’

‘Dat is ook toevallig, ik zag haar net op het parkeerterrein bij Nico de Witt. Ze hadden een van hun nieuwe speeltjes over haar heen gezet, een heus draaiorgel. Blijkbaar stond de muziek haar toch niet zo aan.’

Jolanda glimlachte en tuitte haar lippen. ‘Nou, ik hoop maar dat ze van Guus Meeuwis houdt, want die cd zat in de speler en ik durfde alleen langs haar heen te reiken om op PLAY te drukken.’

‘Dat was een dappere actie van u, mevrouw.’ Stefan stak zijn vingers in het haar boven haar nek en kustte haar opnieuw.

De hordeur sloeg open en Timo kwam binnen met een grote, naar Chinees eten geurende plastic tas. ‘Geen klef gedoe, hè?’ zei hij. ‘Tot 15 maart ben ik minderjarig en kan mijn tere ziel die verdorvenheid niet verdragen. Zeker niet binnen mijn eigen genenpoel.’

Stefan knipoogde naar Jolanda en zei: ‘Geldt dat ook voor jou en Lotte, dan?’

‘Ik behoor te experimenteren,’ zei Timo, terwijl hij de zak op tafel zette en zich uit zijn jack wurmde. ‘Dat hoort bij mijn leeftijd. Staat op Wikipedia.’

‘En wat zegt Wikipedia over onze leeftijd?’

‘Werken... koken... kleedgeld verhogen.’

Jolanda sperde haar ogen open en schoot in de lach. Achter Timo wurmde Fledder zich door de hordeur naar binnen en trippelde met gespitste oren om de eettafel heen.

‘O Jezus Timo, hou hem vast...’ begon Stefan toen hij de bordercollie hoorde grommen, maar het was al te laat: Fledder had de vrouw in Jolanda’s verdomhoekje in de gaten gekregen en begon zo oorverdovend te blaffen, overslaand in een schril, hoog gejack, dat ze zich alle drie een rolberoerte schrokken. De hond vloog door de kamer, maar gleed weg over de donkere tegels, waardoor Timo nog net zijn riem te pakken kreeg. Wild blaffend en met zijn voorpoten trappelend in de lucht bleef Fledder tussen de puideuren staan.

‘Fledder, af!’ riep Timo en hij gaf een felle ruk aan de riem. Fledder hield op met blaffen, draaide nerveus zijn staart achterna en be-

gon diep in zijn keel te grommen naar de vrouw in Jolanda's verdomhoekje... die zich in het geheel niet had verroerd. 'Jezus, hadden jullie niet kunnen zeggen dat ze hier is?'

'Sorry,' zei Stefan en hij nam de riem van hem over. 'We hadden niet door dat Fledder mee naar binnen kwam.'

Timo trok een schuin gezicht. 'Staat haar leuk hoor, dat doekje.' Hij gooide zijn jas over een stoel en holde zonder verder commentaar naar boven. *Vast niet voor zijn huiswerk*, dacht Stefan, want als het om huiswerk ging had Timo nooit haast. Hij maakte alleen haast voor het meisje waarmee hij verkering had (een alleraardigst meisje uit Nijmegen dat ze door de Noodverordening helaas te weinig over de vloer konden hebben) of voor het videoblog op zijn YouTube-kanaal, waarvoor hij waarschijnlijk iets had openstaan toen Jolanda hem naar de Chinees had gestuurd. Woensdag was haar vrije dag en ze hielden ervan om dan makkelijk te doen, al smaakte alles bij de Chinees uit het dorp een beetje hetzelfde.

Stefan leidde de nog altijd grommende Fledder naar de achtertuin en sloot hem op in zijn kennel, waar hij nerveus tegen het gaas opsprong en weer begon te blaffen. 'Klaar nou,' snauwde hij, bitser dan in deze situatie misschien redelijk was. Maar Fledder werkte hem op zijn zenuwen, en hij wist dat hij het eerstvolgende halfuur nog niet zou zijn gekalmeerd. Het was al even geleden dat oma bij hen thuis was langsgesproken, maar hoe vaak ze er ook was, de hond moest niets van haar hebben.

Toen hij weer binnen was dekten ze de tafel. Stefan vouwde het papier van de bakjes babi pangang en tjap tjoy toen de keukendeur opnieuw opensloeg. Max liet met veel gerucht zijn rijlaarzen vallen terwijl Fledder in de tuin onverminderd blafte. 'Fledder, jezus!' hoorde hij zijn jongste zoon roepen. 'Wat heb jij?'

Max kwam de eetkamer binnen met zijn cap scheef op zijn hoofd en zijn rijbroek verfrommeld in zijn armen. 'Oeh jammie, Chinees,' zei hij en hij knuffelde beide ouders in het voorbijgaan. 'Ik kom er zo aan!' Daarna holde hij net als Timo naar boven.

Stefan beschouwde de eetkamer rond dit tijdstip als het epicentrum van het gezin De Graaf; de plek waar de drukke levens van de afzonderlijke gezinsleden als aardplaten over elkaar heen schoven en tot rust kwamen. Niet alleen hielden ze nog altijd de traditie hoog om als het even kon gezamenlijk te eten; het kwam vooral

door de ruimte zelf, die een vertrouwde plek was in het huis, omlijst met bielzen en fraai uitkijkend op de stallen en de paardenbak aan het eind van de tuin, met daarachter de steil oplopende bossen van het Filosofendal.

Hij scheidte nasi op toen Timo met de GoPro-sportcamera die hij voor zijn zeventiende verjaardag had gekregen, en waarvan het rode REC-lampje nu brandde, de eetkamer binnenkwam.

‘Uit dat ding,’ zei Stefan beslist. ‘Je weet wat de regels zijn als oma er is.’

‘Ik ga haar niet filmen,’ zei Timo, terwijl hij aanschoof aan het andere eind van de tafel. ‘Kijk, vanaf hier kun je haar niet eens in beeld zien. Ik zal haar niet storen.’ Hij toverde een onschuldige glimlach tevoorschijn en richtte zich tot Stefan met zijn typische YouTube-stem (muziek 1.2, flair 2.0): ‘Ik mag je vast wel een vraag stellen voor mijn *ganz wichtige* statistisch onderzoek, o waarde Verwekker.’

‘Timo!’ riep Jolanda.

‘Sorry, o dubbelgewaardeerde Drager.’

Jolanda keek hem met vriendelijke overtuiging aan. ‘Dat knip je eruit,’ zei ze. ‘En haal die camera uit mijn gezicht. Ik zie er niet uit.’

‘Persvrijheid,’ grijnsde Timo.

‘Portretrecht,’ kaatste Jolanda.

‘Staking van huishoudelijke taken.’

‘Inhouding van kleedgeld.’

Timo richtte de GoPro op zichzelf en trok een gepijnigd gezicht. ‘Zo lult ze me er nou altijd uit. Ik heb het al eerder verteld, lieve mensen: ik leef in een dictatuur. De vrijheid van meningsuiting komt ernstig in het geding door toedoen van de oudere generatie.’

‘Sprak de Messias,’ zei Stefan en hij verdeelde de babi pangang, in de wetenschap dat Timo het grootste deel van de beelden er toch uit zou knippen. Hij monteerde zijn meningen, onzinnigheden en straatopnames slim in elkaar met hippe muziek en snelle video-effecten. Hij was er echt goed in geworden. En met behoorlijk resultaat: toen Stefan voor het laatst keek had zijn zoons YouTube-kanaal TiMoFlow95 340 abonnees en meer dan 270.000 videoweergaven. Timo verdiende zelfs een (naar eigen zeggen absurd klein) zakcentje met advertentie-inkomsten.

‘Wat wilde je vragen?’ vroeg Stefan, en de camera zwiepte meteen naar hem.

‘Wie zou je eerder laten sterven, je eigen kind of een heel dorp in Soedan?’

‘Wat een irrelevante vraag.’

‘Mijn eigen kind,’ grijnsde Jolanda.

‘O!’ riep Timo theatraal uit, en in zijn kennel spitste Fledder zijn oren en begon weer onrustig te blaffen. ‘Hoor je dat? Mijn bloed-eigen moeder zou me zonder pardon opofferen voor een of ander niet-bestaand dorp in Afrika. Zegt dit iets over haar hart voor de derde wereld, of over haar grove nalatigheid binnen ons gezin?’

‘Beide, schat,’ zei Jolanda, en naar boven: ‘Máx! We zijn aan het eten!’

‘Maar serieus, pap. Stel, je zou twee knoppen voor je hebben, en als je op de ene drukt sterft je eigen kind, *moi* dus, en als je op de ander drukt sterft een heel dorp in Soedan, en als je na tien tellen geen keuze maakt worden ze allebei automatisch ingedrukt. Wie zou je dan redden?’

‘Het is een onzinnige situatie,’ zei Stefan. ‘Wie zou me ooit voor die keus willen stellen?’

‘Het gaat om het idee.’

‘En daarbij is er nooit een goed antwoord. Als ik jou red, verwijt je me dat ik een heel dorp laat sterven.’

‘Maar anders sterven we allemaal,’ drong Timo aan.

‘Natuurlijk zou ik dat dorp laten sterven en niet jou. Hoe zou ik ooit mijn eigen kind kunnen opofferen?’

‘Echt?’ Timo floot vol bewondering. ‘Zelfs als het een dorp is vol zwaar ondervoede kindsoldaatjes met dikke buikjes en vliegen rond hun ogen en al hun arme, mishandelde aids-moedertjes?’

‘Zelfs dan. Die moeders zouden hetzelfde doen voor hun kinderen. Waar blijft Max? Ik heb honger.’

‘En als je moest kiezen tussen mij of heel Soedan laten sterven?’

‘Timo, zoiets vraag je niet,’ zei Jolanda, maar zonder veel overtuiging; ze wist dondersgoed dat als haar man en oudste zoon eenmaal op dreef waren, interventie evenveel kans van slagen had als... nou ja, als elke interventie op het grote politieke toneel.

‘Nou, pap?’

‘Soedan,’ zei Stefan. ‘Waar is dit een onderzoek naar, eigenlijk? Onze betrokkenheid bij Afrika?’

‘Eerlijkheid,’ zei Timo. ‘Iedereen die zegt dat hij Soedan redt, liegt.’

En iedereen die geen antwoord wil geven, is alleen maar politiek correct. We hebben het alle docenten gevraagd en alleen mevrouw Speijers van filosofie was eerlijk. En jij? Hij hoorde zijn broertje met veel gebonk de trap af denderen en riep: 'Wie zou jij eerder laten sterven, Max, heel Soedan of onze ouders?'

'Soedan,' klonk het direct. Buiten beeld drukte Timo zijn wijsvinger op zijn lippen en knikte met twinkelende ogen naar de zitkamer. Stefan keek vertwijfeld naar Jolanda, maar zag dat zij op haar lip beet en het spelletje wel wilde meespelen. Een tel later ging de deur open en kwam Max binnen, met alleen een handdoek om zijn middel, zo te zien rechtstreeks uit de badkamer.

'O yeah, je hebt me zojuist zeker duizend extra *hits* bezorgd,' zei Timo. Max trok een clownesk gezicht naar de camera en wiegde met zijn heupen.

'Timo, hij is dertien!' zei Jolanda.

'Serieus,' zei Timo, 'dat filmpje waarbij Laurens, Burak en ik zonder shirt de Spice Girls playbacken, heeft meer dan 35.000 hits.'

'Dat was bijna porno,' zei Max en hij schoof aan. Stefan en Timo wisselden een geamuseerde blik: Max was met zijn rug naar de zitkamer gaan zitten en had de vrouw in Jolanda's verdomhoekje nog niet gezien.

'Kon je niet wat aantrekken aan tafel?' zuchtte Jolanda.

'Jij wilde dat ik kwam eten! Mijn kleren ruiken naar paard en ik heb nog niet eens kunnen douchen. Ik heb trouwens je album *ge-liket*, mam.'

'Ge-wat?'

'Ge-vind-ik-leukt. Op Facebook.' Met een mond vol nasi duwde hij zich af van de tafelrand en wankelde op de achterpoten van zijn stoel. 'Je bent zo hip, mam.'

'Ik zag het, schat. Blijf je op vier poten zitten? Straks val je weer.'

Zonder daar acht op te slaan richtte Max zich tot Timo's lens. 'Julie willen vast niet weten wat ik vind.'

'Nee inderdaad, naar-paard-ruikend broertje. Ik wil liever dat je gaat douchen.'

'Dat is zweet, geen paard,' zei Max onverstoorbaar. 'Ik vind je vraag te makkelijk. Ik vind het veel interessanter om te vragen: wie zou je eerder laten sterven, je eigen kind of heel Beek?'

In de achtertuin begon Fledder laag te grommen. Stefan keek om

en zag dat de hond zijn kop laag bij de grond hield achter het gaas en zijn tanden had ontbloot als een wild dier.

‘Jezus, wat heeft dat beest?’ vroeg Max. ‘Net zat hij ook al zo te stressen.’

‘Oma zal toch niet in de buurt zijn?’ vroeg Stefan spottend.

Jolanda liet haar schouders zakken en keek in het rond. ‘Ik heb haar niet gezien, vandaag.’ Met geveinsde urgentie gleed haar blik de tuin af, helemaal tot aan de vertakte eik aan het eind van hun perceel, waar het wandelpad de stuwwal op leidde. De eik met de drie beveiligingscamera’s in de bast, die onder verschillende hoeken het Filosofendal inkeken.

‘Is oma in de buurt,’ grijnsde Max met volle mond. ‘Wat moeten Timo’s volgers wel niet denken.’ Jolanda’s moeder was anderhalf jaar geleden aan Alzheimer overleden; die van Stefan was al acht jaar dood. Niet dat YouTube dat wist, maar Max had pret.

Stefan wendde zich tot zijn oudste zoon en zei met een strengheid die hem ongewoon was: ‘Timo, dit knip je er tussenuit, hè?’

‘Tuurlijk, pap.’ Hij switchte naar TiMoFlow95. ‘Laten we de kwestie eens dichter bij huis trekken. Wie zou je eerder laten sterven, o *padre mio*, je eigen kind, of de rest van ons dorp?’

‘Is dat inclusief mijn vrouw en andere kind?’ informeerde Stefan.

‘Ja, pap,’ zei Max met een minzaam lachje, ‘wie zou je eerder redden, Timo of mij?’

‘Max!’ riep Jolanda. ‘Zo is het genoeg.’

‘Ik zou jullie allebei redden,’ zei Stefan plechtig.

Timo grijnsde. ‘Dat, pap, is politiek correct.’

Op dat moment leunde Max te ver naar achter op zijn stoelpoten. Hij zwaaide wild met zijn armen om zijn evenwicht te bewaren, waarbij rode saus van zijn lepel spatte, maar toen klapte de stoel achterover en rolde Max over de vloer. Jolanda sprong overeind, waardoor Timo schrok en de GoPro uit zijn handen liet glippen en in de nasi op zijn bord liet vallen. Stefan zag dat Max, flexibel als een kind nog, de klap met uitgestoken ellebogen had opgevangen en de slappe lach kreeg, terwijl hij achterovergelegen met één hand de handdoek bij zijn middel bijeenhield.

‘Broertje gevloerd!’ joelde Timo en hij boog de GoPro langs de tafel om hem goed in beeld te nemen, de nasi ervan afvegend.

En opeens verkrampte Max alsof hij een stroomstoot kreeg: de

uitdrukking op zijn gezicht veranderde in een grimas van schrik, hij stootte zijn scheenbeen tegen de tafelpoot en gaf een luide schreeuw.

Vooropgesteld: niemand zal ooit de beelden te zien krijgen die de GoPro-camera van Timo op dat moment schiet. Wellicht is dat jammer, want wie ze zou bestuderen, zou getuige zijn van op zijn zachtst gezegd iets zeer merkwaardigs, misschien wel verontrustends. De beelden zijn haarscherp en liegen er niet om. Ook al is het een klein cameraatje, het legt de werkelijkheid vast met een verbluffende zestig frames per seconde en schiet zelfs spectaculaire opnames op de mountainbike van Timo op de Duivelsberg, of als hij met zijn vrienden gaat snorkelen in het Wylerbergmeer, al is het water er troebel.

Op de beelden is te zien hoe Jolanda en Stefan met geschrokken gezichten langs hun jongste, op de grond gelegen zoon de zitkamer in kijken. Midden op het beeld zit een vlek van aan elkaar gekoekte nasikorrels met eigeel. De camera schiet de andere kant op en Max ligt niet langer op de grond: hij is met een krampachtige draai van zijn lichaam overeind gekomen en deinst achteruit, waarbij hij tegen de tafel stoot. Even lijkt het alsof we op het golvende dek van een schip staan, want we zien alles schuin, alsof de complete eetkamer uit zijn voegen is getrokken. Dan wordt het beeld recht en hoewel de nasivlek ons grotendeels het zicht ontnemt, zien we een broodmagere vrouw die door de zitkamer op de openstaande pui-deuren afloopt. Tot dan toe heeft ze de hele tijd roerloos in Jolanda's verdomhoekje gestaan, maar ineens is ze daar, alsof ze zich over de achterovergevallen Max wil ontfermen. De vaatdoek is van haar hoofd gegleden en in een fractie – misschien zijn het maar een paar frames – zien we dat haar ogen zijn dichtgenaaid, net als haar mond. Het gaat zo snel dat het al voorbij is eer we er erg in hebben, maar het is zo'n beeld dat lang genoeg op je netvlies blijft branden om ons niet alleen uit onze *comfort zone* te halen, maar deze geheel en al te ontwrichten.

Dan beent Stefan naar voren en schuift hij met een ruk de pui-deuren dicht. Achter het half doorschijnende glas-in-loodraam zien we de magere vrouw tot stilstand komen; we horen zelfs de zachte bons van trillend glas als ze tegen het ruitje op botst.

Van Stefans goede humeur is geen spaander meer heel. ‘Uit dat ding,’ zegt hij. ‘Nu.’ Hij zegt het dodelijk serieus, en al zien we niet zijn gezicht maar alleen zijn t-shirt en jeans (en de vinger van zijn vrije hand die naar de camera priemt), we kunnen ons allemaal voorstellen hoe het eruit moet zien. Dan gaat het beeld op zwart.

‘Ze kwam op me af!’ riep Max. ‘Dat heeft ze nog nooit gedaan!’ Hij stond nog altijd naast zijn omgevallen stoel en hield de handdoek om zijn middel bijeen om te voorkomen dat deze afgleed.

Timo begon te lachen – vooral van opluchting, dacht Stefan. ‘Mischien valt ze wel op je.’

‘Ik weet niet hoor, maar oma is behoorlijk seksloos.’

Jolanda schoot in de lach. Ze nam een hap bami maar keek niet hoeveel sambal ze op haar lepel schoof, en de tranen sprongen haar in de ogen. ‘Sorry, schat, we wilden je laten schrikken, maar ik denk dat jij háár liet schrikken. Het was inderdaad vreemd hoe ze naar je toe kwam gelopen, dat doet ze anders nooit.’

‘Hoe lang stond ze daar dan?’ vroeg Max verontwaardigd.

‘De hele tijd al,’ grijnsde Timo.

Max’ mond viel open. ‘Nou heeft ze me naakt gezien!’

Timo keek naar hem met een mengeling van stomme verbazing en de afkeer waar ook een deelnemend soort liefde uit blijkt, die alleen grote broers tentoonspreiden als ze zich tot hun jongere, achterlijke genegenoot wenden. ‘Ze ziet niet, idioot,’ zei hij. Hij veegde de lens van de GoPro schoon en keek naar de blinde vrouw achter het glas in lood.

‘Ga zitten, Max,’ zei Stefan kortaf. ‘Je eten wordt koud.’ Mokkend deed Max wat hem werd gezegd. ‘En ik wil dat je die beelden nu wist, Timo.’

‘Ah, nee! Ik kan haar er toch uit knippen...’

‘Nú, en ik wil het je zien doen. Je kent de afspraken.’

‘Wat is dit, Pyongyang of zo?’

‘Laat het me niet nog een keer hoeven zeggen.’

‘Er zat supergoed materiaal tussen...’ sputterde Timo, maar zonder veel hoop. Hij wist wanneer zijn vader het meende. En hij kende inderdaad de afspraken. Met tegenzin hield hij het display schuin voor Stefan, selecteerde het videobestand en klikte op ERASE en vervolgens OK.